

У тренутку када је основан Југословенски просветни филм, који је био привилеговано државно предузеће и у овој деценији продуцирало преко три стотине документарних филмова, Краљевина Југославија је решила да уреди стање у области кинематографије оснивањем Државне филмске централе и нарочито, Законом о уређењу промета филмова из 1931 године. Овај закон је штитио домаћу филмску производњу, јер је предвиђао да се већ у следећој години на сваких хиљаду метара увезеног филма мора приказати седамдесет метара домаћег филма, с тим што би се то удвостручило већ у наредној години. Међутим, тиме су били угрожени интереси и приходи власника биоскопа, а пре свега дистрибутера америчких филмова, који су извршили притисак на власти да уклони спорне делове закона. Већ од 1933 домаћа производња филмова је нагло опала, а у недостатку посла водећи филмски радници, као што су Јосип Новак и Стеван Мишковић су отишли на рад у Бугарску. Била је то велика несрећа, јер је са малим закашњењем у Краљевину стигао тонски филм, па је тако 1932 снимљен кратки документарни копродукциони филм са Чехословачком „Београд“, а истовремено је на тон-филму забележен и најбољи српски певач тога времена, Мијат Мијатовић. Исте 1932. Војин Ђорђевић је после неколико година снимања имао премијеру средњеметражног документарног филма „Београд, престоница Краљевине Југославије“, праћеног музиком са плоча, који је одлично примљен код домаће публике. Ипак, највредније остварење целе декаде у југословенским оквирима било је маестрална епопеја о страдању и васкрсењу српског народа у Великом рату, „Са вером у Бога“. Ово је било једино играно дело познатог сниматеља Михајла Ал. Поповића, који је после стечаја свог предузећа МАП филм, само снимао за друге редитеље. У то време активну улогу у домаћем филму су имали руски емигранти, па су у оквиру продукције Филмске школе коју су водили Александар Черепов и Михаил Каракаш те исте, 1932 годуне, реализовани кратки комични филмови „Буки на аеродрому“ и „Буки на плажи“, са Иком Конфином у насловној роли, као и средњеметражна комедија „Авантуре доктора Гагића“. Практичним поништењем Закона о промету филмова и убиством краља Александра, домаћи филм је после 1934 године спао на најниже гране, а у Србији до избијања рата није снимљен ниједан професионални играни филм. За разлику од домаћих аутора, многи странци, нарочито Немци, су снимали визуелно атрактивне кадрове Југославије у својим играним филмовима, а за нас су посебно занимљиве копродукције „Фантом Дурмитора“ из 1933, „А живот тече даље“ из 1935 и „Принцеза корала“ из 1937, у којима су наступале домаће звезде са међународном репутацијом, Ита Рина и Светислав Иван Петровић. Југословенски просветни филм се определио за документарни приказ живота у Краљевини, махом кроз пропаганду туризма и праћење политичких и економских збивања у држави. У низу туристичких филмова истицали су се „Лепа наша отаџбина“, „У сунчаној Југославији“ (оба из 1932), „Под југословенским небом“ из 1934, а после смрти краља Александра настао је низ антологијских филмова о његовом животу, на пример „Легенда Опленца“ и „Сцене из живота блаженопочившег краља

Александра“. Друго значајно српско предузеће овога доба био је Артистик филм, са низом квалитетних документарца, као што су „Звона у брдима“ из 1938, „Пут цинова“ и „Дубровник град Св. Влаха“, оба из 1939, и сопственим журналом. Напокон, ту је и „Задруга за привредни филм“, која је ангажовала најбоље филмске стручњаке из целе земље за своје филмове, какви су били „Југославија дивна земља сунца и контраста“ 1936, „Извори здравља“, „Лепоте Пирота, Миџора и Старе Планине“, „Средњевековни манастири у Србији“ сви из 1940 године. У другој половини деценије у Србији настају и први филмови у боји, међу којима је најпознатије дело „Дрина“ које је за агенцију Путник снимлио Владета Лимић, 1938 године. Следеће, 1939 настао је последњи велики филм српске кинематографије до рата „Прослава 550. година Косовске битке“, мешавина документарног материјала са прославе на Газиместану и играних делова саме битке и касније вековне борбе народа за ослобођење од Турака, у продукцији Косте Новаковића.. Но, убрзо је избио Други светски рат, па овај филм није ни имао своју премијеру. За њим је следеће 1940 године уследило политички прогоњено и забрањивано монументално дело састављено од архивских материјала из Првог светског рата, као и материјала доснимљених десетак година касније „Голгота Србије“ у режији књижевника и публицисте Станислава Кракова, у продукцији Артистик филма. Најзад, у истој години, припремана је „лабудова песма“ домаће кинематографије, први, српско-хрватски звучни дугометражни играни филм „Љубица и Јања“, који је познати сниматељ и редитељ Мика Ђорђевић снимао у Загребу, али изгубљен иако се зна да је довршен.

Co-funded by the
European Union

Creative
Europe
MEDIA